

Növekvő alumíniumexport

Az év eddig eltelt időszakában kedvezően alakult a színesfémek világpiaca; nőtt a kereslet az alumíniumtermékek iránt, s ezzel együtt emelkedtek az árak. Ezt kihasználva az év első negyedében számottevően emelkedett a Magyar Alumíniumipari Tröszt konvertibilis elszámolási exportja. Az első három hónapban dollárban számítva csaknem 34 százalékkal volt nagyobb a konvertibilis kivitele, mint a múlt év hasonló időszakában. Ez több mint 16 millió dollár többletbevételt jelentett a trösztnek.

A tröszt vállalatai kapacitásai maximális kihasználásával igyekeztek a javukra fordítani, hogy márciusban—áprilisban volt olyan időszak, amikor az alumíniumtömbök tonnánkénti napi ára elérte a 3 ezer dollárt is. Most havi átlagban 2500 dollár körül állapodott meg az alumíni-

um világpiaci ára, de még így is jóval magasabb a korábbi csúcsnál, az 1980 februárjában átlagban elért, addig példa nélkül álló 2200 dolláros szintnél.

A kedvező világpiaci tendenciák mellett javította az export gazdaságosságát az is, hogy a MAT kivitelében nőtt a magasabbban feldolgozott termékek aránya. Az első negyedévi konvertibilis elszámolási export 63 százalékát tették ki ezek az értékesebb árucikkek, míg a múlt év hasonló időszakában még csak 58 százalék volt a feldolgozott termékek aránya. Ezekből az értékesebb cikkek közül a többlet jelentős részét olyan igényes piacokon sikerült értékesíteni, mint az NSZK, Japán és az USA.

A nagyobb export nem rontotta a hazai ellátást, hiszen a belföldi piacra is csaknem 10 százalékkal több jutott az egy évvel korábbinál.

Siemens gázturbina

Kedden 30 millió márka értékű importszerződést kötött az Erőműberuházási Vállalat és a Transelektro az NSZK-beli Siemens-szel és a Kraftwerkunion céggel komplett gázturbina és segédberendezéseinek szállítására. Az erőművi egységet a Duna menti hőerőműben szerelik majd fel, az átadásra 1991-ben kerül sor. A gázturbina úgynevezett kapcsolt/energiaellátási feladatot lát majd el, mivel a villamosenergia-termelés mellett a keletkező igen magas hőmérsékletű füstgázt egy hőhasznosító kazánban iparigőz-termelésre használják fel a Dunai Köolajipari Vállalat részére. A 90-es években a hazai villamosenergia-igények kielégítése érdekében körülbelül 600 megawatt teljesítőképességű, kombinált ciklusú erőmű első része.

Bizonytalanságaink utóélete (?)

Szinte mindenről szinte mindent hallani manapság. Aligha van olyan terület az életnek, olyan gondja, jelensége, amit legalább viszonylag széles körben hasonlóképpen kommentálnának, értelmeznének, fogadnának vagy utasítanának el. Ezek a jelenségek — legalábbis számomra — óhatatlanul arra látszanak utalni, hogy biz', ez a magyar társadalom jelentős mértékben megosztottá vált múlttól, jelenről vallott véleményeiben, jövőképeiben és várakozásaiban egyaránt.

Megosztott? Szinte kételkedve írom le a szót. Kételkedve önmagamban; hisz jó három évtizedet élünk meg a deklarált és nagyjából valóban létező nemzeti egység, konszenzus jegyében. Három évtizedet, amelynek első harmadában a „megosztottságra” apellálók nyilván csakis egy retrográd kisebbséget jelenthettek, a másodikban pedig valamiféle elhanyagolhatóan érdektelen „devianciát”. De aztán eljött a harmadik évtized, a legutóbbi, amelyben már legalábbis nyomatékosan megosztottak a vélemények jelenről és lehetséges jövőnkéről. Csakhogy e vélemények egy eufemikusan „szabványosított”, az egység és a nemzeti konszenzust láttatandó látszatában fogant nézetrendszerben hangot, nyilvánosságot sem kapva szorultak a politikai köztudat peremvidékére.

Hogy miért is tesztem most szóvá mindent? Például azért, amit a múlt héten Bercecs János, a Központi Bizottság titkára mondott a tévéhíradóban, az MSZMP KB ülését követően, amikor a társasági törvény tervezetével kapcsolatos központi bizottsági álláspontokról beszélt. Amikoris fölvetődött, hogy manapság igencsak sokan „a szocializmus kiürítéséért” értekelik a valaha egyértelműen társadalmi tulajdonként minősített állami tulajdon átalakulását. Mindehhez a KB titkárai csak annyit fűzött hozzá, hogy az állami tulajdon semmiképpen sem lehet a szocializmus leglényegibb sajátossága, főként nem akkor, ha egyszerűen képtelen igazán hatékonyan működni az a társadalmi vagyon, amelynek kezelésével az állam lett megbízva. A szocialista társadalom tehát választhat: vagy ragaszkodik az állam tulajdonosi monopóliumához (ami eddig is korlátozottan érvényesült), s vállalja a társadalmi vagyon, tőke e hányadának kevésbé hatékony működésének terheit és következményeit, vagy úgy dönt a társadalom, hogy az általa „üzemeltetett” állam működését „korlátozza”, s bizonyos jogosítványokat tőle megvonva, más társadalmi szférákra ruház át. A hatékonyság, a társadalmi tőke jobb hasznosulásának reményében.

Mintha valahol itt kellene keresnünk mai bizonytalanságaink eredőjét és lényegét. Az ugyanis nagyjából nyilvánvaló, hogy a régi módon nem folytathatjuk tovább, mert ez az ország abszolút leszakadásához vezetne csak. Az új módszerek viszont egyelőre nemcsak hogy messze vannak kikristályosodástól, hanem azokból is sokszor ellenérzűleteket váltanak ki, akik ugyan immár nagyjából tisztában vannak jelenlegi gondjainkkal, ám meghatározóan él és munkál bennük mindaz a prekonceptió és végül is megalapozatlan, a marxista elmélet számára is idegen előfeltevés, amit éveken át beléjük sulykoltak a szocializmus elengedhetetlen alapföltételeiként.

Hogy miről is van szó? Alighanem nagyon sok mindenről. Például az állam szerepének már korábban említett átértelmezéséről, tulajdonosi mivoltának újragondolásáról és újraszabásáról. Hisz a reformgondolat megszűlésétől s többé-kevésbé kiterjedt alkalmazásától kezdve egyre nyilvánvalóbbá válik, hogy az állam tőke-tulajdonosi szerepében rosszul vizsgázott. Képtelen volt megfelelő, vagy akárcsak minimálisan elvárható szinten gyarapítani a társadalmi tőkét, sőt inkább pazarlóan túlköltekezett, méghozzá alacsony haté-

konysággal, aminek következményeit nagyjából mindannyian jól ismerjük. A nagymértékű eladósodást, a költségvetési hiányt, a romló realbéreket, a szociális ellátás csökkenő realértékét, a gazdasági szerkezetváltás elmaradását... stb. Igaz, ezeket a problémákat még mindig nagyon sokan hajlamosak emberi hibáknak, gyöngeségeknek betudni, s erkölcsi megoldásokban, megújulásban keresni a kiutat. Pedig egyre inkább szembe kell néznünk a ténnyel: ha egy rendszer ennyire, meghatározóan nagy számú eleme működik „hibásan”, nem kellő hatásfokkal, akkor föltehetően nem az elemekből, hanem a működésüket meghatározó rendszerbeli mechanizmusokból kell és érdemes a hibákat keresni. És meg is találni.

Nos, amennyire mindez tény és valóság szerintem, legalább annyira az az is, hogy valóságunk totális, meghatározóan újszerű átgondolására nincs fölkészülve egyelőre a társadalom nagy része. Hisz bár a jelenlegi helyzet szinte mindenki elégedetlenségével tölt el, szinte mindenki másmilyen kiutakat és megoldásokat tartana kívánatosnak és szükségesnek, nagyjából abban a modellben gondolkodva, amit — ha bevallunk, ha nem — elsősorban az utóbbi negyven év táplált belénk, tett gondolkodásunk meghatározó elemeivé. Egy leegyszerűsített szocializmuskép talán.

És valahol itt kellene elgondolkodnunk. Azon, hogy bár vágyaink, elvárásaink a gazdaságilag legfejlettebb országok által nyújtott lehetőségek szerint alakultak, általában messzeemenően nem ismerjük azokat a mechanizmusokat, amelyek azokat az eredményeket, azt a fejlődést létrehozták. Így pedig gondolkodásunkat jobbra céljaink, vágyaink határozzák meg, anélkül, hogy abban szerephez juthatnának igazán az e vágyak megvalósításához szükséges, minőségileg más, új társadalmi-gazdasági-politikai mechanizmusok. Legalábbis a közgondolkodást, mindennapi ítéletalkotásainkat jellemzi meglehetősen pontosan ez a belső ellentmondás.

Szerencsére, sok minden történt az utóbbi években. Hatalmas fejlődés mentek keresztül a társadalomtudományok. Meghatározóan új eredmények születtek a közgazdaságtanban, a szociológiában, politológiában, egyáltalán: a marxista elméletben. S bár e tudományos eredmények csak nagyon korlátozottan mentek át a köztudatba — amelyben még mindig meghatározó a sztálinista karakterű, leegyszerűsített szocializmuskép sok eleme —, a kormányzati, államszervezői, politikai munkában mind markánsabban jelennek meg ezek az új eszmék, új felismerések. Például a társasági törvény tervezetében. Vagy a készülő költségvetési reformban, amelynek révén néhány év múlva tán elérhetjük, hogy a költségvetés ne a gazdaság ellen működjön, elvonó és újraelosztó szervként, hanem közgazdaságilag megalapozottan a gazdasági fejlődés stabilizáló motorjaként úgy, hogy szerepe egyúttal az állami feladatok megoldásában koncentrálódjon. És körvonala-zódnak a megoldások a szociális ellátást szinten tartó, sőt fejleszteni is képes mechanizmusok kialakítására is, amelyek például a nyugellátást és a betegségbiztosítást valóban biztosítási alapokon oldhatnák meg, kikapcsolva belőle az állam ma sokszor „elvonó” szereplehetőségeit.

Minőségi megújulás előtt állunk tehát sok szempontból. Olyan változások előtt, amelyek megállíthatják az ország leszakadásának folyamatát, s elindíthatnak bennünket a fölzárkózás felé vezető úton. Ehhez azonban nemcsak új célokra, hanem minőségileg más, új eszközökre, módszerekre, társadalmi-gazdasági-politikai mechanizmusokra is szükség van. Olyan politikai megújulásra, amelynek irányában remélhetőleg most, a párt-értekezleten, megteesszük az első lépéseket.

Szavay István

Küldöttekkel munka közben (8.)

„Hit, illúziók nélkül”

Kari Csaba, az MTA Szegedi Biológiai Központjának kutatója 1975 óta csoportvezető. Eredeti végzettsége szerint orvos. 1974 óta tagja az MSZMP-nek, az alap-szervezeti vezetőség tudománypolitikai felelőseként választották meg küldöttnek.

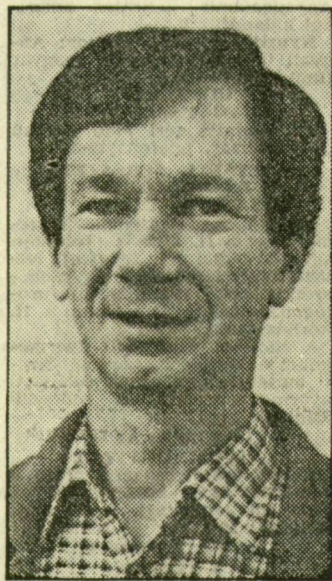
— Miben látja jelenlegi helyzetünk fő problémáját?

— A prosperáló és a nehéz helyzetben levő országok alapvető különbsége a folyamatosan változó környezethez való alkalmazkodóképességükben van. (Méllekesen jegyzem meg, hogy ez a biológiában egyáltalán nem új jelenség.) Ez különösen fontos egy olyan kis ország számára, mint hazánk. Szerintem fő problémánk abból ered, hogy nem alkalmazkodtunk az új tendenciákhoz, és jelenleg is alapvető problémánk alkalmazkodóképességünk igen szűk volta.

— Egy ország alkalmazkodóképességének bővítéséhez nagyon sok tényező együttes jelenléte szükséges.

— Természetesen. Kell hozzá korszerű infrastruktúra, és amit a leglényegesebbnek tartok: korszerű tudás. Véleményem szerint ez biztosíthatja annak lehetőségét, hogy a gazdaságban a szükséges szerkezetátalakítást végre tudjuk hajtani. Röviden: ez annak elemi feltétele. Ismét egy biológiai hasonlattal élnek. Minden élőlény lényegesen szélesebb körű működési képességgel rendelkezik, mint amit abból egy adott időpillanatban kihasznál. Ez a „tartálék lehetőség” biztosítja az alkalmazkodóképességet, és a törzsfőződés folyamán csak azok az élőlények maradtak fenn, amelyek ezzel rendelkeztek. Mindebből az következik szerintem, hogy már most prioritást kell biztosítani az oktatásnak az alapoktól a felsőoktatással bezáróan, a köznevelődésnek és a kutatásnak. A prioritás alatt azt értem, hogy évente realértékben egyre bővülő támogatást kell kapnia. Ezen területeknek — az egészségügygel együtt — „maradványelvűként” való kezelése a továbbiakban nem tartható. Meggyőződésem, hogy ez a fizikai dolgozók, azok között is elsősorban a veszteséges vállalatoknál alkalmazottak alapvető érdeke is, nem pedig egy szűk értelmiségi rétegé.

— Ahhoz viszont, hogy az itt röviden vázolt „lehetőségek” hatásosan működje-

nek, megfelelő keretekre van szükség.

— Igen. Eppen ezért alapvető politikai és gazdasági intézményrendszerbeli reformra van szükség. Természetesen ezeket is a kor követelményeinek kell igazítani, méghozzá minél sürgetőbbben, de nem kapkodva. Ezt rendkívül nehéz feladatnak tartom.

— Várható-e, hogy a pártkonferencia megoldja ezeket a feladatokat? Alapvetően, mit vár ön, személy szerint a pártkonferenciától?

— A közelgő országos pártértekezletől hiba lenne elvárni, hogy az előbb említett gondokat konkrétan megoldja. Véleményem szerint ez egyetlen értekezletnek sem lehet realis feladata, így a pártkonferenciának sem. Amit realinak tartok, az a kiút megfogalmazása. A végrehajtás csak azután következhet, ezért a konkrét kérdések közül utána egyet sem vehetünk le a napirendről. A maximum, amit ez a fórum elérhet — hogy Károlyi Mihály ismert könyvének címét kölcsönözzem — olyan légkör megteremtése, amiben van „hit, illúziók nélkül”. Helyre kell, hogy álljon az ország lakosságának többségében a bizalom: megfelelő irányú lépésekkel még kijöhetünk a bajból. Ehhez a tézisekben olyan megfogalmazások kellene, amelyek a jelenlegi helyzetet világosan értékelik. Nyilatkozni kell azoknak a változásoknak az alapelveiről is, amelyek a politikai-gazdasági intézményrendszerre vonatkoznak. Fontos kizárni egy látszatátrendezésnek még a lehetőségét is. Ezt az em-

bereknek világosan éreznük kell a majdani állásfoglalás szövegéből is. Csak így állhat helyre a bizalom. A hitben rengeteget segíthet a nyilvános politikázás, persze néhány igazgatási és honvédelmi terület érthető kivételével. A hit alapjainak markáns megfogalmazása jó hatással lesz a közmorálra, ami ma rossz, és különösen a tendenciája aggasztó.

Az illúziók rendkívül veszélyesek, mert természetesen nem teljesülnek. Emiatt a megalapozatlan hit szélsőséges elkeseredésbe csap át. Világosan le kell szögezni, az elkövetkező években milyen életszínvonalnak van meg a realis alapja hazánkban. Rendkívül nagy a felelősségünk, ha rosszul döntünk, felő, hogy irreverzibilisen (megfordíthatatlanul) lemaradunk. Közepesen fejlett országból a fejlődők közé süllyedünk. Ha sikerül, akkor még a 24. órában csatlakozni tudunk a fő progresszív folyamatokhoz. Ehhez a pártnak is alapvetően meg kell újulnia. A szükséges személyi változásokon túl új, a pártdemokráciát intézményesen biztosító szervezeti szabályzat kidolgozása és széles körű megvitatása van szükség a közeli jövőben (amit például a XIV. kongresszuson fogadnának el). Nagyon lényeges, hogy egy vezető pártnak nemcsak az élet által felvetett problémákra kell időben reagálnia — ez elemi feltétel —, hanem a problémáknak elé kell mennie.

Összefoglalva, amit várok, az egy olyan dokumentum elfogadása, amelynek a hatása hit, illúziók nélkül.

Böle István

Saját termékeiből összeállított egységcsomagokkal segíti a családiház-építőket a Dunai Vasmű; ezeket kétféle épülettípushoz — egy nagyobb, úgynevezett többgenerációs, valamint egy kisebb alapterületű, akár két ütemben is felépíthető otthonhoz — állítja össze. A Pentele és Castrum nevű családi házakhoz a típustervekben megadott mennyiségben és méretben hőszigetelt kohóhabsalak falazóblokkot, tűzhorganyzott könnyű acél tetőszerkezetet, variálható fémzsalu-rendszert, valamint radiátó-

Családi ház — csomagban

rokat szállít. Vállalkozik arra is, hogy fővállalkozásban, akár szerkezetkész, akár kulcsra kész állapotban felépíti a megrendelőnek a házat.

A módszer legfőbb előnye az, hogy egy helyen juthatnak korszerű építőanyagokhoz a megrendelők, a csomagba kerülő termék mind-egyike ugyanis kielégíti a magas követelményeket. Az

iso plus falazóblokk — amelyből külső teherhordó falazat építhető — jó hőszigetelő, kiváló hőtároló. A filigránnak nevezett tetőszerkezet csökkenti a szerelési munkát, könnyebb, tartósabb a hagyományosnál, a fémzsalurendszer pedig igen sokféleképpen variálható.

A számítások szerint a Dunafer típusú családi házak négyzetmétere mintegy 15 ezer forintba kerül. Az egységcsomagból készült egyik házat a BNV-n is bemutatja a Dunai Vasmű. (MTI)

Az ifjúság és a megújulás

Az MSZMP megyei bizottságának oktatási igazgatósága és a TIT megyei szervezete holnap, csütörtökön fórumot rendez. Délután 1 órakor Nagy Imre, a KISZ Központi Bizottságának titkára tart vitaindító előadást Az ifjúság és a megújulás címmel a Somogyi Könyvtár Dóm téri épületének III. emeleti terében.